

Motion

1980/81:2133

av Sten Svensson m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1980/81

Den digra kommittéberättelsen – som överlämnades till riksdagen vid vårsessionens början – illustrerar det omfattande arbete som pågår inom utredningsväsendet.

Kommittéarbetet sysselsätter ett mycket stort antal personer – politiker och tjänstemän. Ett betydande antal statstjänstemän har i många fall frigjorts från sina ordinarie uppgifter i departement och statliga verk med de följdverkningar för arbetets normala bedrivande detta kan innebära. Vidare uppkommer vakanssituationer som kan vara svåra att hantera.

En sammanställning över departementens kommittékostnader under budgetåret 1979/80 visar att utredningsväsendet kostar skattebetalarna betydande belopp:

	bå 1979/80 kr.
Lön m. m.	97 870 500
Dagarvoden	18 644 900
Reseersättning	12 485 300
Tryckning	9 356 600
Konsultationer	655 19800
Övriga administrativa kostnader ¹	14 693 000
Bidrag till myndighet, institution m. m.	13 299 300
Övriga externa inkomster	./. 16 700
Summa	231 852 700

¹ Inkl. kostnader för hyra ca 6 975 000 kr., telefoner 133 000 kr. och städning 1 296 700 kr. som belastar anslaget Gemensamma ändamål departementen.

Sjukvårdskostnader 122 000 kr. (ingår ej i de 231 852 700). UD:s kommittékostnader 1 555 200 kr. (ingår ej i de 231 852 700).

Därjämte kan konstateras att vissa utredningar blivit särskilt kostnadskrävande. Ett sådant exempel utgör sysselsättningsutredningen, vars kostnader framgår av bilaga till motionen.

Därför är det tillfredsställande att den nuvarande regeringen tagit vissa initiativ. Sålunda låter budgetdepartementet meddela bl. a. följande i cirkulär till statssekreterarna den 27 mars 1980 (Cirkulär nr 23):

Enligt tilläggsdirektiv (Dir. 1978:40) som utfärdades den 28 april 1978 ålades samtliga kommittéer och särskilda utredare bl. a. att noga överväga

hur eventuella kostnadskrävande förslag skulle kunna finansieras genom omprövning av pågående verksamhet och omfördelning av befintliga resurser inom det område kommitténs förslag avser.

I budgetförslaget för budgetåret 1980/81 (prop. 1979/80:100 bil. 2) sägs: "En väsentlig faktor bakom statsutgifternas stegringstakt är de utredningar med förslag till reformer på olika områden som tas fram i kommittéform eller på annat sätt. I ett kärvat statsfinansiellt läge kan det finnas skäl att noga pröva på vilka områden och med vilken inriktning utredningsresurserna bör sättas in. Detta gäller såväl inom regeringskansliet som inom myndigheter och nu pågående utredningar. Det kommer enligt min mening att bli nödvändigt att i ökad utsträckning använda dessa resurser i effektivitetsfrämjande och omprövande syfte."

I linje med detta uttalande har regeringen beslutat om särskilda direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare där det bl. a. framhålls att i princip alla förslag skall hållas inom ramen för oförändrade resurser — — —. Det innebär att kommittéer som framlägger kostnadskrävande förslag samtidigt måste visa hur förslagen kan finansieras genom besparingar i form av rationaliseringar och omprövning av pågående verksamhet inom utredningsområdet.

När man mot denna bakgrund tar del av regeringens förslag i tilläggsbudget III (prop. 1980/81:125) är det förvånande att ytterligare medel i dagens statsfinansiella läge äskas till kommittéväsendet. Den mest anmärkningsvärda uppräknningen av kommittéanslaget sker inom arbetsmarknadsdepartementet.

Det statliga planeringssystemet bör ses som ett sammanhängande helt. Detta innebär bl. a. att utredningsväsendet bör ses mot bakgrund av hela systemet. Behovet av utredningar bör vägas mot t. ex. möjligheterna att använda de statliga myndigheterna som utredningsorgan.

Det kan i sammanhanget nämnas att riksrevisionsverket i sitt yttrande över Rapport om utredningsväsendet (Ds JU 1975:14) pekat på att behovet av statliga utredningar kan komma att minska i takt med en utbyggd långsiktig planering hos myndigheterna och en ökad användning av särskilda budgetdirektiv riktade till de enskilda myndigheterna.

De utredningar som tillkallas måste få sådana uppgifter att deras arbete kan anpassas till de förutsättningar som råder för det statliga planeringsarbetet i övrigt. Det statliga utredningsväsendet är en internationellt sett unik företeelse. Det har särskilt visat sina starka sidor under 1950- och 1960-talens reformverksamhet. Under denna tid möjliggjorde det arbete som lades ned i olika utredningar att samhällets omsorger om olika svaga grupper kunde byggas ut, ofta under bred politisk enighet. Förslagen kunde också få sin nödvändiga förankring hos olika intressegrupper. Reformarbetet kunde genomföras tack vare en under långa perioder förhållandevis gynnsam tillväxt i ekonomin.

Dagens ekonomiska situation är helt annorlunda. Nu gäller det att i så ordnade former som möjligt bringa reda i statsfinanserna bl. a. genom att prioritera bort sådana områden av offentlig verksamhet som vi finner mindre

angelägna. Utredningsväsendets roll i detta arbete kan därför i viss utsträckning ifrågasättas.

Vi förordar därför att regeringen företar en förnyad översyn av kommittéväsendet i avsikt att begränsa de totala samhällsekonomiska kostnaderna. Åtgärder i detta syfte som enligt vår mening då kan bli aktuella är exempelvis att begränsa antalet medverkande i varje utredning. Vi vill främst peka på departementstjänstemän, organisationsföreträdare samt andra fristående experter och sakkunniga. Vidare bör vissa direktiv anpassas till det förändrade ekonomiska läget samt tidsramar kunna preciseras bättre. Således bör arbetet sikta på att åstadkomma ett bättre resursutnyttjande inom de ekonomiska ramar som framdeles kan stå till buds. Riksdagen bör därför göra ett uttalande av denna innebörd.

Med åberopande av vad vi ovan anført hemställer vi

att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen angetts om behovet av ett bättre resursutnyttjande inom kommittéväsendet.

Stockholm den 21 april 1981

STEN SVENSSON (m)

LARS AHLMARK (m)

BENGT WITTBOM (m)

*Bilaga**Sysselsättningsutredningens kostnader*

Sysselsättningsutredningen (A 1974:02) avslutade sitt arbete under år 1979. I nedanstående sammanställning redovisas utredningens kostnader budgetåren 1973/74 – 1979/80 (tkr).

Utgiftsslag	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80	Totalt
Lön m. m.	–	338,3	625,0	1 093,7	1 664,2	1 776,1	95,9	5 593,2
Dagarvoden	–	141,0	137,1	139,3	157,2	264,7	1,3	840,6
Reseersättning	–	36,4	62,0	216,4	267,8	121,7	3,9	708,2
Tryckning	47,3	–	355,8	–	409,9	510,4	254,6	1 578,0
Konsultationer	–	10,0	47,0	151,6	418,8	25,4	8,0	660,8
Övr. adm. kostnader	–	22,9	35,7	67,8	74,9	109,8	0,8	311,9
Bidrag till myndigheter, institutioner m. m.	–	–	904,0	92,5	87,0	0,1	–	1 083,6
Summa	47,3	548,6	2 166,6	1 761,3	3 079,8	2 808,2	364,5	10 776,3